

Sprawozdanie
z realizacji zadań gminy
z zakresu wspierania rodziny
i systemu pieczy zastępczej
za 2021 rok
oraz przedstawienie potrzeb
związanych z ich realizacją

Spis treści

Wprowadzenie	2
1. Realizacja zadań w zakresie pieczy zastępczej	3
2. Proces usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych	12
Wnioski	15

Wprowadzenie

Zagadnienia w zakresie zadań wsparcia rodziny reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447). Zgodnie z art. 176 ww. ustawy do zadań gminy z zakresu wspierania rodziny należy między innymi:

- 1) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 2) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
- 3) finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 4) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo - wychowawczej,
- 5) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Stosownie do art. 179 ust. 1 i art. 182 ust. 5 ww. ustawy Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie składa roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją tych zadań.

Rodzina stanowi najważniejsze środowisko, w którym dziecko rozwija się i zaspokaja podstawowe potrzeby. To w rodzinie rozpoczyna się proces wychowania dziecka, którego nie można zastąpić niczym innym. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie zgodnie z polityką państwa oraz działaniami różnych instytucji samorządowych kieruje się zasadą udzielania pomocy i wsparcia rodzinie w celu przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych.

1. Realizacja zadań w zakresie pieczy zastępczej.

Według danych ze sprawozdania Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej (MRiPS 03 - sprawozdanie ze świadczeń pomocy społecznej udzielonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodziny) opracowanego za 2021 roku z pomocy społecznej skorzystało 1627 rodzin, w tym 256 rodzin (liczących 887 osób) z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Problem bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego łączy się często z innymi dysfunkcjami m. in.: niepełną strukturą rodziny, wielodzietnością, uzależnieniami, przemocą, długotrwałą lub ciężką chorobą, niepełnosprawnością.

W okresie sprawozdawczym 75 rodzin, w których wychowywało się 138 dzieci, zostało objętych wsparciem asystenta rodziny w związku z trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wspieranie rodzin było prowadzone za zgodą i przy aktywnym udziale członków rodzin. Liczba rodzin z którymi jeden asystent rodziny prowadził pracę uzależniona była od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie przekroczyła limitu ustawowego 15 rodzin. Wizyty w środowisku asystenci rodziny odbywali co najmniej 2 razy w tygodniu w różnych porach dnia. Natomiast w szczególnie uzasadnionych przypadkach częstotliwość tych wizyt wzrastała do 4 - 5 tygodniowo. W okresach objętych kwarantanną spowodowaną epidemią COVID – 19 kontakty z rodzinami odbywały się poprzez połączenia telefoniczne.

W ramach działań podejmowanych na rzecz rodziny, asystenci rodziny współpracowali z pracownikami socjalnymi w zakresie realizacji planów pracy z rodziną oraz przekazywania informacji o trudnościach w pracy z rodziną. Natomiast w sytuacjach nagłych, szczególnie gdy zagrożone było dobro dziecka, asystenci rodziny współpracowali również z odpowiednimi służbami tj. policja, sąd, kuratorzy rodzinni.

Z każdą rodziną praca prowadzona była zgodnie z opracowanym planem pracy z rodziną. Powyższy plan obejmował zakres realizowanych działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych. Celem głównym każdego planu pracy z rodziną była poprawa funkcjonowania rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Powyższe plany zawierały również cele szczegółowe dostosowane do problematyki i potrzeb danej rodziny.

W przypadku umieszczenia dziecka poza rodziną biologiczną, asystenci rodziny współpracowali z placówkami opiekuńczo – wychowawczymi, w których zostały

umieszczone dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. Współpraca ta polegała na opracowaniu i realizacji planów pomocy dzieciom przebywającym w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Asystenci rodzin uczestniczyli również w posiedzeniach zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, a także przygotowywali opinie na temat sytuacji rodziny pod kątem możliwości powrotu dzieci pod opiekę rodziców.

W celu poprawy funkcjonowania rodziny asystenci rodzin współpracowali z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, organizacjami samorządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny tj.: placówkami oświatowymi, poradniami psychologiczno – pedagogicznymi, Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Chełmie, Ośrodkiem Profilaktyki, Diagnostyki i Terapii Zdrowia Psychicznego „Rodzina” w Chełmie, Centrum Psychologii i Psychoterapii Euro - Medica w Chełmie.

W 2021 roku w czerwcu i grudniu dokonano okresowej oceny rodzin objętych asystenturą. W ocenie brali udział pracownicy Referatu Asysty Rodzinnej oraz pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie. Podczas dokonywania oceny omawiana była aktualna sytuacja rodzin oraz trudności napotykanne w pracy z nią i propozycje ich rozwiązania. Z oceny sytuacji rodziny, asystenci rodziny sporządzili łącznie 111 protokołów, w których szczegółowo opisano funkcjonowanie rodziny, zadania zrealizowane zgodnie z planem pracy z rodziną oraz wnioski.

W wyniku powyższej oceny, w roku sprawozdawczym współpracę z asystentem rodziny zakończyło 17 rodzin. Powodami zakończenia powyższej współpracy były:

- 1) osiągnięcie założonych celów – 4 rodziny,
- 2) brak współpracy z asystentem – 7 rodzin,
- 3) zmiana miejsca zamieszkania – 4 rodziny,
- 4) osiągnięcie pełnoletności przez dziecko – 2 rodziny.

Dwie rodziny były objęte wsparciem asystenta rodziny przez okres jednego i dwóch miesięcy. Jedna rodzina z uwagi na aktywność zawodową i brak możliwości współpracy oraz stabilną sytuację życiową zakończyła pracę z asystentem rodziny. Natomiast druga rodzina z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania poza terenem Miasta Chełm.

W okresie sprawozdawczym 2021 roku do rodzin objętych wsparciem asystentów powróciło 6 dzieci przebywających wcześniej w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Czworo dzieci z dwóch rodzin objętych asystenturą okresowo zostało umieszczonych

w instytucjonalnej pieczy zastępczej, a dzięki intensywnej pracy i wsparciu asystentów rodziny, dzieci powróciły pod opiekę rodziców biologicznych. Pobyt dwojga dzieci w rodzinie biologicznej nie trwał długo, ponieważ rodzic nie zapewnił prawidłowej opieki oraz wychowania małoletnim, dlatego dzieci ponownie trafiły do pieczy.

W 2021 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie do pracy z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zatrudnił 4 asystentów rodziny. Na jednorazowe dodatki w ramach „Programu asystent rodziny na rok 2021” Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie otrzymał dotację w wysokości 8 000,00 zł, która została przeznaczona na dodatki dla 4 asystentów rodziny.

Rodzinom mającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo - wychowawczych specjaliści z Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie w 2021 roku udzielili łącznie 1 198 porad specjalistycznych, w tym:

- 1) 653 porad pedagogicznych,
- 2) 213 porad psychologicznych,
- 3) 208 porad prawnych,
- 4) 124 porady socjoterapeutyczne.

W okresie sprawozdawczym porady specjalistów udzielane były poprzez rozmowy telefoniczne w związku z epidemią COVID - 19 oraz na spotkaniach umówionych w siedzibie Zespołu Pieczy Zastępczej z zachowaniem wszystkich środków ostrożności tj. maseczki, płyny dezynfekujące oraz dystans społeczny.

Zakres pomocy udzielanej rodzinie i dzieciom obejmował:

- 1) bezpośrednie kontakty z dziećmi i rodziną, głównie w środowisku domowym, polegające na słuchaniu wypowiedzi członków rodziny, budowaniu relacji opartej na zaufaniu, obserwacji i analizie uzyskanych informacji,
- 2) wzmocnienie roli i funkcji opiekuńczo – wychowawczych,
- 3) rozwijanie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych,
- 4) pomoc doraźną tj.: pisanie podań, pism, próśb, pomoc w załatwieniu spraw urzędowych,
- 5) pomoc długofalową:
 - a) stworzenie warunków do rozwoju zainteresowań,
 - b) organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego,
 - c) zapewnienie stałej pomocy w rozwiązywaniu trudności wychowawczych,

- d) udzielanie porad w sprawach życiowych związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, zarządzaniem budżetem domowym, pielęgnacją i zdrowotnymi potrzebami dziecka,
- e) udzielanie porad w sprawach związanych z przemocą, uzależnieniami, radzeniem sobie w trudnych sytuacjach życiowych,
- f) udzielanie porad w sprawach związanych z izolacją w okresie pandemii Covid-19,
- g) zapewnienie wsparcia w postaci świetlicy środowiskowej, z której skorzystało 25 dzieci.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie, zgodnie z Zarządzeniem Nr 285/11 Prezydenta Miasta Chełm z dnia 12 października 2011 roku, realizuje zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej do których należy m. in. zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Rolą pieczy zastępczej jest praca z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – zapewnienie mu opieki i wychowania w środowisku zastępczym.

W okresie sprawozdawczym rodziną pieczę zastępczą sprawowało ogółem 79 rodzin, w tym:

- 1) 49 rodzin spokrewnionych,
- 2) 28 rodzin niezawodowych,
- 3) 2 rodzinne domy dziecka.

W rodzinnej pieczy zastępczej przebywało w 2021 roku 123 dzieci, w tym:

- 1) 67 dzieci w rodzinach spokrewnionych,
- 2) 39 dzieci w rodzinach niezawodowych,
- 3) 17 dzieci w rodzinnych domach dziecka.

W powyższych rodzinach wychowywało się 9 dzieci, które ze względu na stan zdrowia miały orzeczenie o niepełnosprawności i w związku z tym, przysługiwało im dodatkowe świadczenie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania.

Pracownicy Zespołu Pieczy Zastępczej w 2021 roku wydali ogółem 8 opinii psychologicznych oraz 5 ocen na temat predyspozycji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, poprzedzonych wywiadami środowiskowymi, w tym:

- 1) na wniosek sądu wydano 5 opinii dotyczących kandydatów na rodzinę zastępczą spokrewnioną,

2) na wniosek kandydatów do pełnienia funkcji rodziny na rodzinę zastępczą niezawodową
3 opinie.

Jednocześnie Sąd Rejonowy III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Chełmie bez opinii Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej ustanowił 3 rodziny zastępcze spokrewnione oraz 1 rodzinę zastępczą niezawodową (bez szkolenia dla rodzin zastępczych).

W okresie sprawozdawczym w rodzinnej pieczy zastępczej na podstawie postanowienia sądu umieszczono 25 dzieci.

W związku z art. 77 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka obejmuje się na ich wniosek opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2021 roku koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej objęli łącznie opieką 49 rodziny, w tym:

- 1) 34 rodziny spokrewnione,
- 2) 13 rodzin niezawodowych,
- 3) 2 rodziny prowadzące rodzinny dom dziecka.

Opieka koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej została zaproponowana rodzinom zastępczym, w których występowały problemy opiekuńczo – wychowawcze z dziećmi, a także, gdy w opinii organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, wymagały one tego rodzaju wsparcia ze względu np.: na krótki okres pełnienia funkcji rodziny zastępczej. Wszystkie rodziny zastępcze zgłosiły chęć współpracy z koordynatorem.

Dziewięć rodzin zastępczych zostało objętych wsparciem zgodnie z art. 77 ust.1 wymienionej ustawy, w myśl którego zadania koordynatora wykonywał organizator rodzinnej pieczy zastępczej.

Oprócz wsparcia koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z art. 77 ust. 3 pkt 4 powyższej ustawy, rodzinom zastępczym został zapewniony także dostęp do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej.

W rodzinach objętych wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej umieszczonych było ogółem 88 dzieci. Dla każdego dziecka, we współpracy z rodziną zastępczą i podmiotem organizującym pracę z rodziną, opracowany został plan pomocy dziecku, który zawierał obszary działania dostosowane do jego potrzeb i wieku.

W okresie sprawozdawczym koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej pracowali w niżej wymienionych obszarach:

- 1) zdrowie i rozwój, poprzez zapewnienie dostępu do świadczeń zdrowotnych oraz monitorowanie sytuacji zdrowotnej dziecka,
- 2) edukacja, poprzez monitorowanie sytuacji szkolnej dziecka, proponowanie mu zajęć pozalekcyjnych zapewniających rozwój uzdolnień i zainteresowań oraz organizowanie mu czasu wolnego,
- 3) zaspokajanie potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych i religijnych,
- 4) realizacja kontaktów z rodzicami biologicznymi i bliskimi osobami,
- 5) wychowanie dziecka w poczuciu godności i wartości osobowej,
- 6) zapewnienie ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka.

Trzech koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej pozostawało w stałym kontakcie z rodzinami zastępczymi. W okresie objętym kwarantanną spowodowaną epidemią Covid - 19, kontakty z rodzinami zastępczymi odbywały się poprzez rozmowy telefoniczne, a w razie potrzeby lub zaistniałej sytuacji, spotkania odbywały się w miejscu zamieszkania rodziny lub innym umówionym miejscu. Ilość spotkań uzależniona była od stwierdzonych i zgłoszonych potrzeb. Formą dokumentowania indywidualnej pracy z rodziną był plan pomocy dziecku oraz 691 kart dotyczących podjętych działań przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy ściśle współpracowali z sądem, placówkami edukacyjnymi, medycznymi i innymi organizacjami działającymi na rzecz rodzin i dzieci.

Wszystkie rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka otrzymywały świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej.

Ogólny koszt udzielonej pomocy pieniężnej dla rodzin zastępczych wyniósł 1 555 582,90 zł, w tym:

- 1) świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych spokrewnionych – 544 706,03 zł (787 świadczeń),
- 2) świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych niezawodowych – 469 556,07 zł (447 świadczeń),
- 3) świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinnych domach dziecka – 274 697,39 zł (274 świadczenia),
- 4) świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z Miasta Chełm, a umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej na terenie innych powiatów na podstawie zawartych porozumień – 266 623,41 zł (191 świadczeń).

Ponadto dzieci umieszczone w rodzinie zastępczej oraz w rodzinnym domu dziecka otrzymały dodatkowe wsparcie w postaci „dodatku wychowawczego” w wysokości 500,00 zł miesięcznie. Dodatek ten przysługuje niezależnie od dochodu na każde dziecko do ukończenia przez nie 18 roku życia. W okresie sprawozdawczym wypłacono dodatek na łączną kwotę 607 556,02 zł udzielając 1482 świadczenia, w tym:

- 1) w rodzinach zastępczych spokrewnionych – 884 świadczeń,
- 2) w rodzinach zastępczych niezawodowych – 429 świadczeń,
- 3) w rodzinnych domach dziecka – 169 świadczeń.

W 2021 roku pięciokrotnie tj. w miesiącu: lutym, maju, czerwcu, wrześniu i listopadzie, została dokonana ocena sytuacji dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. Ocena sytuacji dziecka miała na celu ustalenie aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, analizę stosowanych metod pracy z dzieckiem i rodziną oraz stanu zdrowia dziecka i jego aktualnych potrzeb, a także oceny zasadności dalszego pobytu dziecka w pieczy zastępczej. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej dokonuje pierwszej oceny rodziny zastępczej albo prowadzącego rodzinnego domu dziecka nie później niż przed upływem roku od umieszczenia pierwszego dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka. Kolejna ocena jest dokonywana po upływie roku od dokonania pierwszej oceny a następne nie rzadziej niż co trzy lata.

W związku z powyższą oceną zostaje powoływany zespół w skład, którego wchodzi:

- 1) przedstawiciele Sądu Rejonowego w Chełmie, III Wydział Rodzinny i Nieletnich,
- 2) przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego Filia Chełm,
- 3) koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
- 4) asystenci rodziny,
- 5) pracownicy socjalni,
- 6) rodzice biologiczni dzieci,
- 7) pedagodzy szkolni,
- 8) pracownicy Zespołu Pieczy Zastępczej.

Mając na uwadze bezpieczeństwo rodzin zastępczych oceny sytuacji dziecka i rodziny w pierwszym półroczu odbywały się telefonicznie bez udziału opiekunów zastępczych, rodziców biologicznych i przedstawicieli instytucji działających na rzecz dziecka. W drugim półroczu ocena sytuacji dziecka i rodziny odbywała się w Zespole Pieczy Zastępczej z zachowaniem środków ostrożności tj., dystans społeczny, maseczki i

środki dezynfekujące. W każdej ocenie sytuacji dziecka i rodziny udział brała rodzina zastępcza.

Z posiedzeń zespołu do spraw oceny sytuacji dziecka koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej sporządzili 174 protokoły oraz 24 protokoły z oceny funkcjonowania rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka, które zostały przekazane do Sądu Rejonowego w Chełmie. Po posiedzeniach zespołu protokoły z jego posiedzeń zostały przekazane również opiekunom zastępczym. Ośrodkowi Adopcyjnemu Filia w Chełmie przesłano informacje dotyczące 30 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną umożliwiającą przysposobienie.

W 2021 roku podobnie jak w roku poprzednim 3 dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej zostało przysposobionych.

Na podstawie art. 46 ww. ustawy prowadzono rejestr danych o osobach pełniących funkcje rodziny zastępczej zawodowej i rodziny zastępczej niezawodowej. Dane zawarte w tym rejestrze były przekazane do Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Chełmie.

W celu pozyskania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej Zespół Pieczy Zastępczej przeprowadził kampanię promującą ideę rodzicielstwa zastępczego, w ramach której zrealizowano następujące działania:

- 1) rozpowszechniano plakaty i ulotki oraz materiały promujące rodzicielstwo zastępcze w kościołach, szkołach, instytucjach (3000 szt. ulotek, 100 szt. plakatów);
- 2) systematycznie zamieszczano informacje na temat rodzicielstwa zastępczego na stronie internetowej oraz Facebook Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie;
- 3) przekazano informacje na temat rodzicielstwa zastępczego do chełmskich parafii na terenie miasta Chełm;
- 4) skierowano do 13 parafii na terenie miasta list otwarty dotyczący poszukiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej;
- 5) pastor Kościoła Chrześcijan Babtysów prowadzący rodzinny dom dziecka przedstawił świadectwo na temat rodzicielstwa zastępczego w 5 kościołach na terenie miasta Chełm;
- 6) w lokalnej prasie zamieszczono 2 informacje dotyczące promowania idei rodzicielstwa zastępczego;

- 7) zorganizowano spotkanie w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmie celem propagowania idei rodzicielstwa zastępczego przez doradców zawodowych oraz pośredników pracy;
- 8) organizowano grupy wsparcia dla rodzin zastępczych;
- 9) w ramach obchodów Międzynarodowego Dnia Ziemi pracownicy Zespołu Pieczy Zastępczej zorganizowali sprzątanie świata;
- 10) pracownicy Zespołu Pieczy Zastępczej uczestniczyli w Pikniku Służb Mundurowych, gdzie propagowali ideę rodzicielstwa zastępczego;
- 11) z okazji dnia Rodzicielstwa Zastępczego Zespół Pieczy Zastępczej zorganizował piknik "Szczęśliwa Rodzina" w parku przy Bazylice Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Chełmie;
- 12) Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie wsparł I Chełmski Rajd Rowerowy, podczas którego pracownicy Zespołu Pieczy Zastępczej udzielali informacji na temat rodzinnej pieczy zastępczej;
- 13) w ramach zadań z zakresu Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie na 2021 rok zorganizowano cykl warsztatów z elementami rekreacyjno - sportowymi;
- 14) w ramach zadań z zakresu Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie zorganizowano konkurs plastyczny "Bez nałogów świat buduje, szczęśliwą rodzinę maluje". Prace plastyczne za pierwsze i drugie miejsce zostały umieszczone na kalendarzu promującym rodzicielstwo zastępcze na rok 2022;
- 15) pracownicy Zespołu Pieczy Zastępczej promowali ideę rodzicielstwa zastępczego podczas imprez kulturalnych organizowanych na terenie miasta Chełm;
- 16) Zespół Pieczy Zastępczej zorganizował spotkanie w Galerii Chełmskiej z dziennikarką Gazety Wyborczej i „Wysokich Obcasów” oraz autorką książki „Tu jest teraz twój dom” .

W 2021 roku asystenci rodziny oraz koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej podnosili kwalifikacje w zakresie pracy z dziećmi i rodziną poprzez udział w comiesięcznych superwizjach realizowanych w ramach projektu „Bliżej Rodziny” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach POWER 2014 - 2020 oraz licznych szkoleniach i konferencjach:

- 1) „Warsztaty działające przeciw wypaleniu zawodowemu”;

- 2) „Opanowanie stresu”;
- 3) „Usprawnianie funkcji poznawczych”;
- 4) „Profilaktyka psychospołecznych zagrożeń w środowisku pracy”;
- 5) „Trening kreatywności – przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu”;
- 6) „Diagnosta i specjalista - FASD”;
- 7) „FAS płodowy zespół alkoholowy”;
- 8) „Standaryzacja dokumentów - praca z rodziną”;
- 9) Konferencja „ Od przemocy w Chełmie chroni niedźwiedź w herbie”;
- 10) „Podstawy alternatywnej i wspomagającej komunikacji”;
- 11) Konferencja „Dziecko - Dar i Zadanie”;
- 12) „Stres i wypalenie zawodowe i jak sobie z tym poradzić”;
- 13) „Dialog motywujący jako metoda pracy z trudnym rozmówcą, uczniem, klientem”.

W wyniku realizowanych szkoleń dwóch pracowników ZPZ w Chełmie uzyskało certyfikaty University of Washington w Seattle i Polskiego Instytutu FASD uprawniające do posługiwania się 4 Cyfrowym Kwestionariuszem Waszyngtońskim w opracowywaniu diagnozy problemu FASD.

2. Proces usamodzielnienia wychowanków rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie jest organizatorem wsparcia dla osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo – terapeutyczne.

Proces usamodzielnienia każdego pełnoletniego wychowanka przebiegał według indywidualnego programu usamodzielnienia, opracowanego przez wychowanka i jego opiekuna usamodzielnienia.

Usamodzielnieni wychowankowie rodzin zastępczych (21 osób) w roku 2021 otrzymali następujące formy pomocy:

- 1) pomoc na kontynuowanie nauki – 53 575,54 zł (85 świadczeń),
- 2) pomoc na usamodzielnienie – 21 598,00 zł (2 świadczenia),
- 3) pomoc na zagospodarowanie – 10 052,00 zł (2 świadczenia).

Ogółem pomoc dla usamodzielnionych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w 2021 roku wyniosła 85 225,54 zł.

Usamodzielnieni wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych (24 osoby) w roku 2021 otrzymali następujące formy pomocy:

- 1) pomoc na kontynuowanie nauki – 57 520,83 zł (160 świadczeń),
- 2) pomoc na usamodzielnienie – 7 458,00 zł (1 świadczenie),
- 3) pomoc na zagospodarowanie – 9 580,00 zł (4 świadczenia).

Ogółem pomoc dla usamodzielnionych wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2021 roku wyniosła 74 558,83 zł.

Ponadto osobom opuszczającym po osiągnięciu pełnoletności rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo – wychowawczą udziela się pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych tj.:

- skompletowanie i wypełnienie dokumentacji na mieszkanie socjalne oraz zatrudnienia,
- informowanie wychowanków o możliwości rejestracji w Powiatowym Urzędzie Pracy, podjęcia szkoleń, staży organizowanych przez urząd pracy, fundacje, agencje zatrudnienia, pomoc w pisaniu CV.

Ogółem, w okresie sprawozdawczym w procesie usamodzielnienia uczestniczyło 45 pełnoletnich wychowanków, w tym:

- 1) 21 wychowanków z rodzin zastępczych,
- 2) 24 wychowanków z placówek opiekuńczo - wychowawczych.

Tabela

Liczba pełnoletnich wychowanków objętych poszczególnymi formami pomocy.

Lp.	Forma udzielonej pomocy	Liczba usamodzielnionych wychowanków z rodzin zastępczych	Liczba usamodzielnionych wychowanków z placówek opiekuńczo-wychowawczych
1.	Jednorazowa pomoc pieniężna na usamodzielnienie	6	1
2.	Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	10	19
3.	Pomoc na zagospodarowanie	5	4
4.	Mieszkanie socjalne	0	0
5.	Poradnictwo	10	29
6.	Mieszkania chronione	1	0

Źródło: opracowanie własne.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie:

- 1) orzeczenia sądu, a w przypadku pilnej konieczności możliwe jest umieszczenie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej na wniosek lub za zgodą rodziców dziecka,
- 2) umowy zawartej między rodziną zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka, a starostą właściwym ze względu na miejsce zamieszkania tej rodziny lub miejsce prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

Skierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo - wychowawczej następowало po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

W 2021 roku do placówek opiekuńczo - wychowawczych na terenie Miasta Chełm skierowano 41 dzieci, w tym: 8 dzieci do Chełmskiego Centrum Pomocy Dziecku i Rodzinie w Chełmie, Chełmskiego Centrum Pomocy Dziecku i Rodzinie Nr 2 w Chełmie 17 dzieci i 16 dzieci do Domu Małych Dzieci w Chełmie.

Dziewięcioro dzieci z instytucjonalnej pieczy zastępczej trafiło do rodzinnej pieczy zastępczej.

W okresie sprawozdawczym w wymienionych placówkach umieszczonych było łącznie 65 dzieci, w tym 3 dzieci nie pochodziło z terenu miasta Chełm. Placówki opiekuńczo - wychowawcze opuściło 27 wychowanków w tym: 1 osoba usamodzielniała się, 17 wychowanków powróciło pod opiekę rodziców biologicznych, 9 wychowanków zostało umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej.

W placówkach opiekuńczo - wychowawczych w Chełmie, przebywały dzieci o szczególnych potrzebach rozwojowych i wychowawczych:

- 1) 9 wychowanków z deficytami wychowawczymi o postępującym procesie demoralizacji i z uzależnieniami;
- 2) 16 wychowanków z problemami edukacyjnymi;
- 3) 51 wychowanków z problemami zdrowotnymi, różnymi dysfunkcjami psychicznymi, zaburzeniami zachowania i emocji lub zaburzeniami opozycyjno – buntowniczymi.

Dwóch wychowanków jest w trakcie diagnozy w poradni psychologiczno - pedagogicznej w kierunku orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego.

Wnioski:

Zatrudniona w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie kadra w Zespole Pieczy Zastępczej nie zabezpiecza wszystkich potrzeb w zakresie wspierania wszystkich rodzin zastępczych. Na koniec 2021 roku dziewięć rodzin zastępczych nie zostało objętych wsparciem koordynatora zgodnie z art. 77 ust.1 wymienionej ustawy z uwagi na brak kadry koordynatorów. Rodziny nieobjęte wsparciem korzystały z pomocy innych pracowników Zespołu Pieczy Zastępczej oraz koordynatorów, którzy odwiedzali rodziny w ramach dodatkowych obowiązków, przekraczając limit przypisany ustawą, co stanowi naruszenie przepisu 77 ust.4 .

Ze względu na różnorodność problemów występujących w rodzinach oraz zapewnienie jak najlepszego wsparcia dostosowanego do potrzeb rodziny, występuje potrzeba cyklicznego podnoszenia kwalifikacji asystentów rodziny w zakresie pracy z dziećmi i rodzinami. Z uwagi na zakończenie projektu „Bliżej rodziny”, w ramach którego pracownicy zespołu pieczy zastępczej mieli wsparcie w postaci super wizji, zasadne jest rozważanie możliwości korzystania z super wizji przez pracowników zespołu pieczy zastępczej oraz pracowników socjalnych, z takiego wsparcia w codziennej pracy, również po zakończeniu projektu.

Pomimo systematycznego promowania idei rodzicielstwa zastępczego na terenie miasta w pozyskiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej ciągle rosną potrzeby w tym zakresie, dlatego Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie nadal będzie podejmował działania promujące ideę rodzicielstwa zastępczego oraz działania wspierające rodziny w przezwyciężaniu problemów i dysfunkcji w wychowywaniu dzieci.

W ramach akcji promującej rodzicielstwo zastępcze pozyskano 5 rodzin zastępczych niezawodowych oraz 6 rodzin zastępczych spokrewnionych. Zostało przeszkolonych 5 osób, kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe, w tym 2 małżeństwa, w których umieszczono w 2021 roku 7 dzieci. W utworzonych rodzinach zastępczych spokrewnionych zostało umieszczonych 11 dzieci.

Wszystkie objęte rodziny miały zapewnione wsparcie zgodnie z wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.